

Kampüsün Gözü: TED Sahne Sanatları Merkezi

Ankara'da TED Ankara Koleji Vakfı Okulları, 2005 yılında tüm birimleriyle İncek Kampüsü'ne yerleşti. 2020 yılında Uygur Mimarlık (Özcan Uygur, Semra Uygur), müellifi olduğu kampüse üç yeni yapı ile geri döndü. Sahne Sanatları Merkezi bunlardan biri.

Fotoğraf: Deniz Uygur

N. Müge Cengizkan ■

Uyarlama

Ankara'nın Kolej semtine adını veren köklü bir kurum, TED Ankara Koleji Vakfı Okulları, mekanlarını farklı denemelerden sonra genç bir şehir üniversitesi olarak yeni kurulan TED Üniversitesi'ne bırakarak İncek Kampüsü'ne 2005 yılında tüm birimleriyle yerleşti. 2020 yılında Uygur Mimarlık, geçen 15 yılın ardından müellifi oldukları kampüse yeniden, bu kez üç yeni yapı ile geri döndüler¹. Sahne Sanatları Merkezi, yaklaşık 310 bin m²'lik alana ve 140 bin m²'lik eğitim mekanına sahip TED Ankara Koleji yerleşkesinde, 1500 kişilik oditoryumu ile Kolej Sokağı'nın ucuna eklenip sonlandırarak misyonunu tamamlamış görünüyor. K12 birimlerini

ayrı bloklarda konumlandıran, parçalı, yaygın, az katlı, iç avlu ve sokaklarla tanımlı çeper blok bir yerleşke içinde, tüm kampüs kullanıcılarına açık, kültürel, sportif, rekreatif etkinlikleri üzerinde tutan omurgaya anlamlı bir nokta koyuyor. Sonlandırmasına rağmen kapatmıyor, aksine, Sahne Sanatları Merkezi ile kampüs gözünü açıyor.

Kentten yaklaşım, arkasına Mogan Gölü manzarasını alan kampüse kuzeyden, ana yoldan sağlanıyor. Kente bakışta ve kentten bakışta, yerleşkenin en güçlü imgelerinden birini yaratan yeni yapı için "göz" metaforuna başvurmam yapıyı anlamak için farklı yollar açıyor; aslında farklı imgeleri zihne düşürüyor. Göz, bir gövdenin, dışarıyla ve kendisiyle imgesel

Fotograf: Cemal Emden

ilişkinin kuran en önemli organı. Ne de olsa, Berger'in dediği gibi, "bakmak, konuşmaktan önce gelir". O nedenle de yerleşkenin gözü konumunda yer alan bu yeni yapı, hem bağlandığı diğer armatürlere bir araç oluyor hem de yerleşkenin dışı ile formun ilişki kurmasını sağlıyor. Sarıh bir betonarme dış kabuk içine yerleşen, katlamalı plak gibi keskin kırılmalar içeren derin, gölgeli, ahşabın cömertçe kullanıldığı hacimli bir niş, içinde uzandığı kırsal coğrafyayı gözlüyor. İçine aldığı açık fuayleyle yerleşkenin en büyük açık alanı olan stadyum üzerinden ufka kesintisiz bir bakışı ele geçiriyor.

Deneyimin bireysel ilgi ve yaratıcılığa odaklandığı öğrenci merkezli bir model arayışının kurguyu biçimlendirdiği yerleşke, kentsel yaşamdan koparak geniş bir yeşil peyzaj ve orman içinde yeni bir kentsel yaşam olarak kurgulanmış². Bu kurgu içinde, daha fazla sportif ve kültürel olanakla beslenen kampüsün tüm yaştan öğrencilerinin, bir nevi "yeni kentlilerin", birbirini gördüğü, bildiği, kaynaştığı, birlikte yemek yediği, spor yaptığı, sosyalleştiği iç sokağın ucunu tutan Sahne Sanatları Merkezi, sanki bu içerik ve yapı silsilesine sonradan "eklenen" bir yapı değil, başlangıçtaki bir kurgunun 15 yıl sonra gerçekleşen, şimdilik, son etabı olarak eksiz, dikişsiz bir mimari "uyarlama".

İzle/yici

TED Sahne Sanatları Merkezi yapı tipi olarak bir tiyatro; fakat bir eğitim yapısı kurgusunun içinde konserler,

Fotograf: Cemal Emden

performanslar gibi gösteri sanatlarının yanısıra seminerler, mezuniyet törenleri, kutlamalar gibi çok katılımlı toplantılar için de özel bir mekan ihtiyacı için tasarlanmış. Bu düşünce akla, Louis Kahn'ın özellikle Fort Wayne Sahne Sanatları Merkezi'ni tasarlarken uzun yıllar içinde billurlaştırdığı "Tiyatro, insanların birbirlerini gördükleri bir meydandır" sözünü akla düşürüyor³. "Birbirini gören insanlar...", Milano'da La Scala Tiyatrosu benzeri insan duvarları tahayyülünden, Mecanoo'nun Kaohsiung Sanat Merkezi'ndeki çoklu gösteri olanakları gibi, makas aralığını genişleten sosyal ve mimari arayışlara sahne olmaya devam ediyor. Burada ise, her yaştan öğrencinin birbirini ders

dışında gördüğü, performansları izlediği, öğretmenlerin, velilerin, vakfın üyelerinin biraraya geldiği, birbirini gördüğü bir meydan isteğine yanıt veren bir mekanı deneyimliyoruz.

1500 kişilik salon, akıllı bir çözümle, 750 ve 300 kişilik salonlara dönüştürülebilir. Buna karşın ne tam kapasite kullanıldığında ne de alt ölçülere bölündüğünde, sahneyle olan uyumunu ve her zaman ölçekli durma, ölçek yaratma hissini yitirmiyor. Kutu içinde kutu tipolojisi, yani destek birimleri kutusunun sarmaladığı kapalı bir oditoryum kutusu değil sözkonusu olan. Aksine, çeperleri sahne dışında tümüyle şeffaflaştırılmış bir oditoryum ve çeperleri hem oditoryumla

Fotoğraflar: Cemal Ermeden

ÇİMENTO ENDÜSTRİSİ İŞVERENLERİ SENDİKASI'NIN KATKILARIYLA

hem de eklemlediği her birimle doğrudan ya da dolaylı geçişken kılınmış fuayelerden söz ediyoruz. “Göz”, yapıyı anlamakta yine farklı yollar açıyor. Bu kez, kutulara sıkışmaktan kaynaklı sınırlılıklarını açan sahne ve oditoryum, aynı anda gören ve görülen bir yer haline geliyor. Oditoryumun içinden, sahne hariç tüm yönlere doğru dışarıya bakış sağlanıyor, dışarıdakiler içeriği izleyebiliyor. Cam

yüzeyler yarı geçirgen perdelerle kapatılıp ışık ve akustik kontrolü sağlansa bile tam bir kapalılık hedeflenmiyor, gerekmiyor da. Saydam arayüzler ve kısa kestirmeler, kampüsün ana meydanından fuayeye, fuayelerden oditoryuma, oditoryumdan cephede büyük niş içindeki açık fuayeye, alt fuayelerden farklı kotlardaki bahçelere, mimari proje ekibinin yerleşkede sıkça kullandığı mimari repertuar aracılığıyla

sağlanıyor. Birçok noktadan göz alabildiğine perspektifler aynı anda yakalanıyor. Kapalılık ve sıkışmışlık hissini kıran, okul mekanında herkesi birbirini görmeye davet eden, hayatının ilk “sahne” deneyimini yaşayan çocuk ve gençler içinse görünme durumunu sadece koltuklarda oturanlara değil çeperlerde bulunacaklara da yayan bir işlev de görüyor.

Bu akışkanlıkları sadece saydam çepçerperlerden görerek değil, oditoryumu üç tarafından saran farklı kotlardaki kapalı ve açık mekanların birbirleriyle kurdukları ilişkiler aracılığıyla da deneyimliyoruz. Kolej Sokağı uzanarak en uçta ana fuayeye dönüşüyor; alt kat fuayesi farklı kotlardaki bahçelere sert ve yeşil zeminli amfi ve gömük avlularla bağlanıyor. Döşeme yer yer yırtılıp tepe ışıklıklarıyla perspektifler sağlanıyor, sokaktan yükselen galeriler, ince köprüler, heykelsi merdivenler ile hiçbir ilişki kurma fırsatını kaçırmak istemiyor. Akışkanlık ve arazinin doğal kotlarına zorlamadan oturtulan yapılar, kesitte inen çıkan, birbirine farklı kotlarda akıtılan gerçek bir sokak hissine bu yapı ile ulaşıyor.

Repertuar

Mimari repertuar hem mimarlarının hem uyarlandığı yerleşkenin dili ile çok zengin. Kampüsün genelinde, topografyanın ve güneş yönelimlerinin itici gücü verdiği, her zaman rasyonel planlamaya dayanan, rasyonelitenin tahmin edilebilirlik hallerini üç boyuta hakimiyetleri ile kıran ve zengin ilişkiler geliştiren bir anlayış bu. Yeni yapının ise bu repertuara ekleyecek sözü çok.

Artık, yapının arkitektomatik özelliklerine ve yapı teknolojisine yakından bakalım. Uygur Mimarlık imzasını tanıyabileceğimiz ifadeler sürekliliklerini yine bu yapıda da koruyor: Brüt beton kullanımında yapı bileşenleri, incelikle tasarlanmış okunur detaylara sahip. Yatay ve düşey

yapı öğelerinin her birini narin kılmak ve ayrı okutmak üzere, temas noktalarında süreksizlikler için özgülenmiş detaylar üretilmiş. Konstrüksiyonu okunur kılan araştırmalarının burada rafine hale geldiği görülüyor. Örneğin, ana fuayenin kolonlarında elde edilmek istenen narinlik için kompozit kolonlar kullanılmış; ince çelik boru içine, onu kalıp gibi kullanarak dökülen beton kolonlar ve brüt beton döşeme ile birleştiği noktada çelik-beton birleşimi için üretilen çelik kelepçeler. Beton taşıyıcı çerçevenin içine ara bölücü olarak sadece galvanizli basit kutu profil çerçeve ve içine yerleştirilen cam ya da ahşap paneller... Detayda göze görünen hassas yaklaşımlar ve rafinasyon.

Kampüsün tektonik, strüktürel ve malzeme repertuarı içindeki süreklilikler ve süreksizlikler neler? Oditoryum çatı örtüsü ve ana fuayeyi oluşturan Kolej Sokağı'nın çelik ve kompozit strüktürü haricinde betonarme yapı teknolojisi ve brüt beton kullanımı, tüm yerleşke ile uyumlu biçimde bu yapıda da sürüyor. Yüksek sofit kütleli, betonarme strüktür ve tuğla kaplama cepheleri ile oditoryum kütesinden ayrıştırılmış. Bu repertuara yeni eklenen, süreksizlik diyebileceğimiz, belki tek istisna oditoryum cephesindeki niş içinde: Brüt beton taşıyıcı çerçevesi içinde cömertçe kırılarak yerleşen, geniş ve derin, çam kaplı yüzeyler... Oditoryumun doğrudan kente açıldığı açık fuayeyi barındıran bu nişin özel vurgusu için anlamlı bir seçim gibi görünüyor. Oditoryumun iç cephelerine

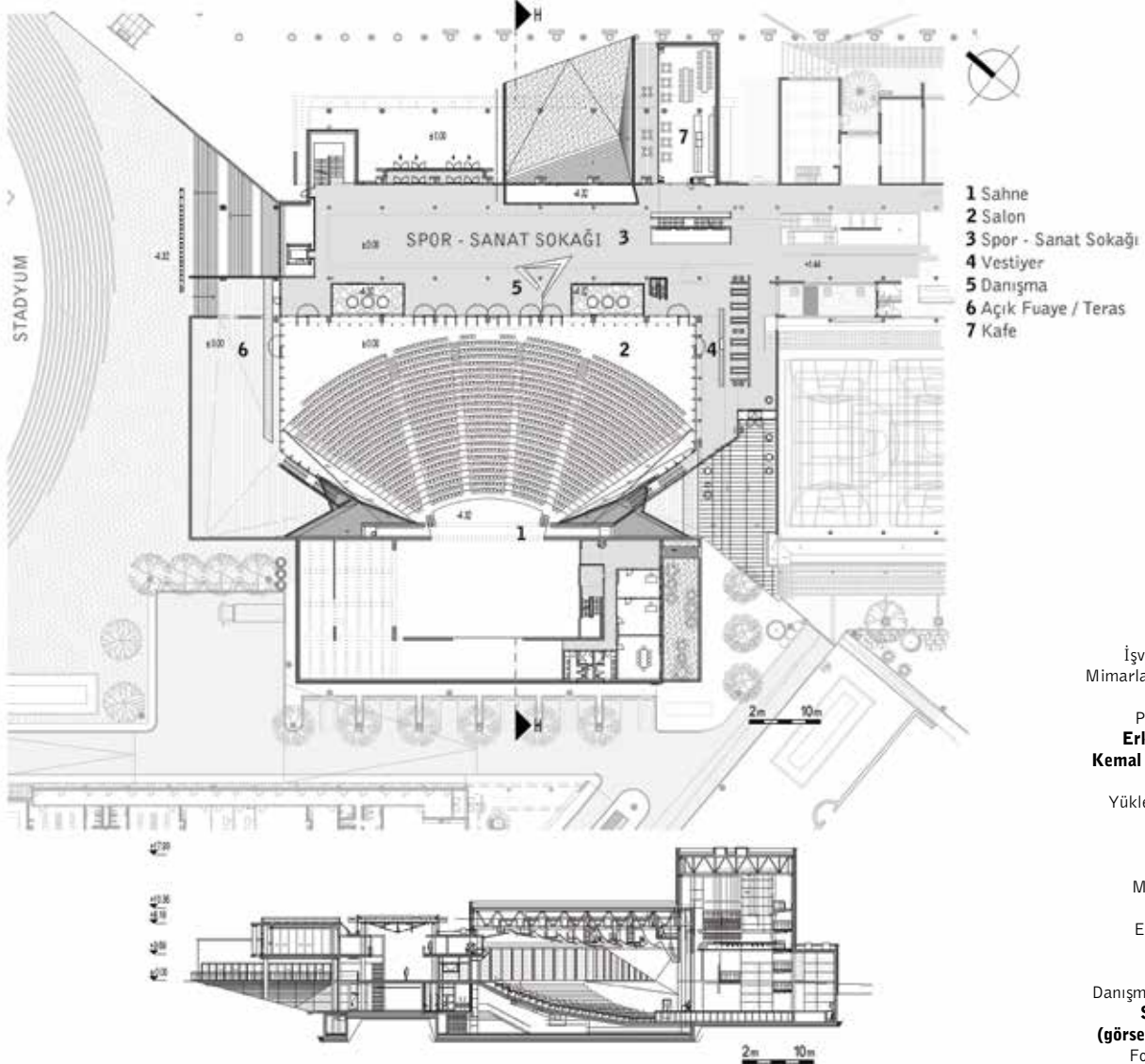
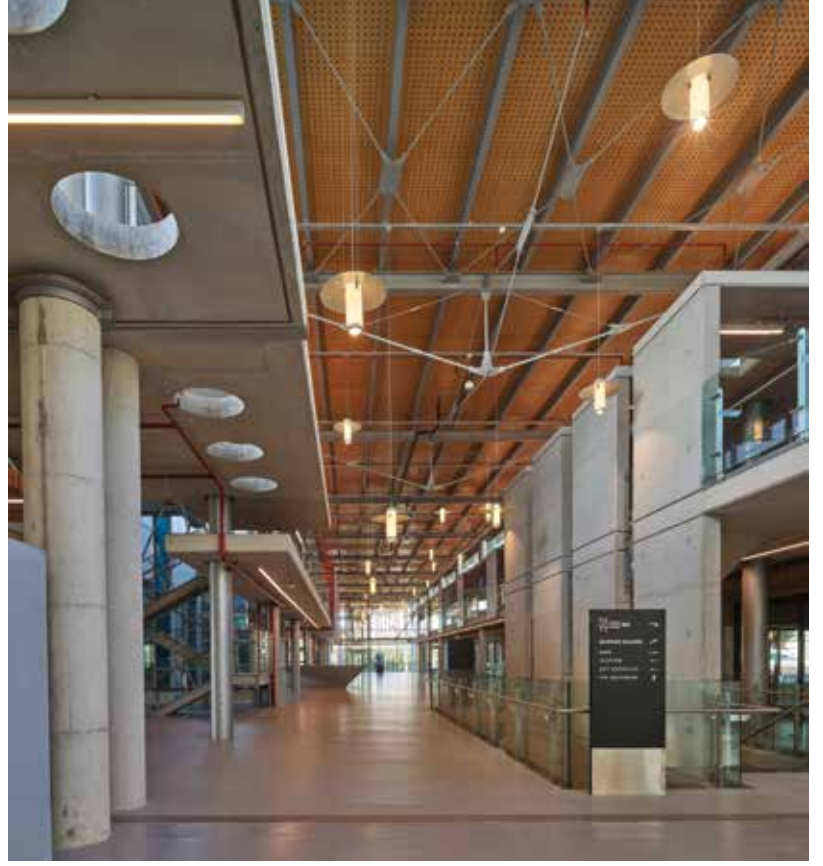
de, katlanmış plak anlayışı taşınmış. Ahşap yüzeyler bonkör biçimde katlanarak araya aldığı cam yüzeylerle izleyicileri sarıyor, geometrisiyle bakışı sahneye doğru çekip odaklıyor.

Kolej Sokağı'nın ucuna eklenip peyzaja açılan fuayelerin sonunda tüm hacim boyunca ince çelik kolonlardan kentsel bir arayüz olarak kurulan bir perde... Brüt beton, çelik, tuğla ve ahşap yüzeylerin birarada okunduğu kampüsün kente bakan yüzünde bizi karşılayan bir göz... TED Sahne Sanatları Merkezi, yeni bakışları, doğurgan düşünceleri mekan diline tercüme eden iyi bir eğitim kampüsünün şimdilik son ve taze sözü.

■ N. Müge Cengizkan, Mimar, Araştırmacı, Editör.

Notlar

- 1 Sahne Sanatları Merkezi dışındaki diğer iki yapı, anaokuluna bir ek bina ile İdari Destek Birimleri binasıdır. TED Ankara Koleji Mezunları Derneği Sosyal Tesisi Kolej-IN'i ise, 2012 yılında kampüsün güneyine, eğitim birimlerine komşu olarak yine Uygur Mimarlık tasarlamıştır.
- 2 Yerleşke üzerine anlatı için bkz.: N. Müge Cengizkan, "TED Ankara Koleji, Yumrubel Yerleşkesi", *Eğitim Yapıları / Educational Buildings*, ed.: Banu Binat, Neslihan Şık, Vitra Çağdaş Türk Mimarlığı Dizisi 3, Vitra ve TSMD ortak yayını, İstanbul, 2014, s. 84-89.
- 3 Bu projede Kahn ile birlikte çalışan Cengiz Yetken'in proje sürecini ayrıntılarıyla aktardığı kitap için bkz.: Cengiz Yetken, *Klasik Müzik Isıkla Çalınmaz: Louis Kahn Stüdyo ve Atölyesinde Birlikte Üretmek*, çev.: Özlem Erdoğan Erkarıslan, YEM Yayın, İstanbul, 2020.

- 1 Sahne
- 2 Salon
- 3 Spor - Sanat Sokağı
- 4 Vestiyer
- 5 Danışma
- 6 Açık Fuaye / Teras
- 7 Kafe

Konum: **İncek, Ankara**

Yapım Tarihi: **2020**

İnşaat Alanı: **9405 m²**

İşveren: **TED Ankara Koleji Vakfı**

Mimarlar: **Özcan Uygur, Semra Uygur / Uygur Mimarlık**

Proje Ekibi: **Necati Seren, Güliz Erkan, Mustafa Kır, Aybüke Kır, Kemal Yurtgezen, Rabia Uçay, Deniz Uygur / Uygur Mimarlık**

Yüklenici: **TED Ankara Koleji Vakfı**

Okulları İktisadi İşletmesi

Statik: **Danyal Kubin / Prota**

Mühendislik

Mekanik: **Bahri Türkmen / Bahri**

Türkmen Mühendislik

Elektrik: **Kemal Ovacık / Ovacık**

Mühendislik

Peyzaj: **Can Kubin / Promim**

Danışmalar: **Mehmet Çalışkan, Zühre**

Sü Gül (akustik); Kemal Suner

(görsel-işitsel profesyonel sistemler)

Fotoğraflar: **Deniz Uygur, Cemal**

Ermeden